

ශ්‍රී ලංකාවේ ක්ෂුද්‍ර මූල්‍යකරණය

පී.ඒ. උදයංගනී නෝනිස්, ශාස්ත්‍රවේදී (විශේෂ) ආර්ථිකවිද්‍යා පළමු වසර
anuththaranonis@gmail.com

සංකෙෂ්පය

මහාචාර්ය මොහොමඩ් යුනුස් විසින් 1976 දී බංගලාදේශයේ ග්‍රාමීන් බැංකුව පිහිටුවීමත් සමඟ ආරම්භ වූ ක්ෂුද්‍ර මූල්‍යකරණය ක්‍රමයෙන් ශ්‍රී ලංකා ආර්ථිකය තුළට ඇතුළත් විය. ඒ අනුව ශ්‍රී ලංකා ආර්ථිකයේ ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය ක්‍රියාකාරීත්වයේ ආරම්භය 1906 දක්වා ඇතට දිවෙයි. ක්ෂුද්‍ර මූල්‍යකරණය යන්න කුඩා පරිමාණයේ ව්‍යවසායකයන්ට අතිරේක ඇප ආවරණ මත කෙටිකාලීන කාරක ප්‍රාග්ධනය සැපයීමේ ක්‍රමවේදයක් හා දුප්පත්කම අඩු කර ගැනීමේ උපාය මාර්ගයක් ලෙස අර්ථ දැක්විය හැකිය. සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායකයන් මෙන් ම ගෘහස්ථ හා ස්වයං රැකියාවන්හි නියලෙන්නන් ක්ෂුද්‍ර මූල්‍යයේ සේවාවලින් වන අතර ක්ෂුද්‍ර මූල්‍යකරණ ආයතන ලෙස ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන බැංකු හා අනෙකුත් විශේෂිත බැංකු, සමූපාකාර ව්‍යාපාර, සණස, සමාද්ධි ව්‍යාපාරය, රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන ආදිය පෙන්වාදිය හැකිය. මෙලෙස ශ්‍රී ලංකාව තුළ ක්‍රියාත්මක වන ක්ෂුද්‍ර මූල්‍යකරණය හඳුනා ගැනීම සඳහා අන්තර්ජාලය, මුද්‍රන ග්‍රන්ථ වැනි ද්විතීක මූලාශ්‍ර උපයෝගී කරගනු ලැබීය.

මූල්‍ය පද : ක්ෂුද්‍ර මූල්‍යකරණය, දරිද්‍රතාව, ව්‍යවසායකත්වය, අඩු ආදායම්ලාභීන්

හැඳින්වීම

ආර්ථික ශක්‍යතාවක් නොමැති දුප්පත් මිනිසුන් මිලියන 500කට අධික පිරිසක් ලොව පුරා ක්ෂුද්‍ර ව්‍යාපාරයන්හි සහ සුළු වෙළෙඳාමෙහි යෙදී සිටින බව (Womens World Banking, 1995) මගින් ගණන් බලා ඇත. ඔවුන් අතරින් බොහෝ දෙනෙකුට ප්‍රමාණවත් මූල්‍ය සේවා ලබා ගැනීමට හැකියාවක් නැත. මෙලෙස අඩු ආදායම්ලාභී කණ්ඩායම්වල ශුභ සිද්ධිය උදෙසා ආර්ථික සංවර්ධන ප්‍රවේශයක් ලෙස ක්ෂුද්‍ර මූල්‍යකරණය ක්‍රමයෙන් පරිණාමනය වී ඇත. ඒ අනුව ක්ෂුද්‍ර මූල්‍යකරණය යනු දිළිඳු බව අවම කිරීම සඳහා භාවිතා කළ හැකි හොඳ සංවර්ධන මෙවලමක් වන නිසාවෙන් ලෝකයේ සංවර්ධනය වෙමින් පවතින රටවල ක්ෂුද්‍ර මූල්‍යකරණය ප්‍රචලිත ය. ශ්‍රී ලංකා ආර්ථිකය තුළ ද ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය ක්‍රියාකාරීත්වය හඳුනා ගත හැකි ය. ක්ෂුද්‍ර මූල්‍යකරණය පිළිබඳව නිශ්චිත නිර්වචනයක් විග්‍රහ කිරීම අපහසු වුව ද, සරලව එය ඉතුරුම් හා ණය සමඟ වන සේවාවන් ලෙස හැඳින්විය හැකි ය. මේ අනුව අඩු ආදායම්ලාභී හා ස්වයං ආදායම්ලාභී ව්‍යවසායකයින්ට මූල්‍ය සේවාවන් සැපයීම මෙමගින් සිදුවේ.

ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම් ලෙස කාරක ප්‍රාග්ධනය සඳහා අවශ්‍ය වන කුඩා ණය ලබා දීම, ණයට ගන්නා තැනැත්තන් සහ ආයෝජකයන් පිළිබඳ අවිධිමත් ඇගයීම, කණ්ඩායමේ සාමූහික ඇපය හෝ අනිවාර්යය ඉතුරුම් ආදී ඇප ආවරණ සඳහා ආදේශක දීම, ණය නැවත ගෙවීමට ඇති හැකියාව හා කාර්ය සාධනය පදනම් කර ගනිමින් නැවත නැවත ණය ලබා ගැනීමේ හා විශාල ණය ඉල්ලුමට ඇති හැකියාව, සුමට ණය මුදාහැරීම හා පසු විපරම් කිරීම, ආරක්ෂිත ඉතිරිකිරීම් නිෂ්පාදිත ආදිය

පෙන්වා දිය හැකි ය. ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය ආයතන ලෙස ඉතිරිකිරීම් හා ණය සමිති, ණය දෙන සමිති, රාජ්‍ය බැංකු, වාණිජ බැංකු, බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතන මෙන් ම රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන ද හඳුනා ගත හැකි ය. මෙම ආයතනයන්හි ක්‍රියාකාරීත්වය විවිධ අණපනත් හා රෙගුලාසි මත පදනම්ව විවිධ නියාමනයන් අනුව ශ්‍රී ලංකා ආර්ථිකය තුළ හඳුනා ගත හැකි ය. මීට අමතරව මුදල් පොළියට දෙන අය, රන් බඩු උකස් ගන්නන්, සිටිටු හා ණය සමිති ආදී අවිධිමත් ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය සේවා සපයන්නන් ද ශ්‍රී ලංකා ආර්ථිකයේ ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය ක්‍රියාකාරීත්වය තුළ හඳුනා ගත හැකි ය.

මෙලෙස ක්‍රියාත්මක වන ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය ආයතන මඟින් ගෘහ ආශ්‍රිත කර්මාන්ත, ස්වයං රැකියා කරන්නන්, මෙන් ම කුඩා හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායකයන්ට අවශ්‍ය මූල්‍ය හා උපදෙස් ලබා දෙමින් ඔවුන්ගේ ආර්ථිකයන් නගා සිටුවීමට කටයුතු කරයි. මෙමඟින් ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය සේවා ලාභීන්ගේ සහභාගීත්ව සංවර්ධනය පවත්වා ගනිමින් ඔවුන්ගේ ව්‍යවසායකත්වය වැඩි දියුණු කිරීම සිදු වන අතර ම, ඔවුන් තුළ ඉහළ සේවා නියුක්තියක් ඇති කරමින් ග්‍රාමීය දරිද්‍රතාව අවම කරමින් ග්‍රාමීය සංවර්ධනය කරා ළඟා වීමට ඉඩ ප්‍රස්තාව ලබා දීම ද ශ්‍රී ලංකා ආර්ථිකයේ ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය ක්‍රියාකාරීත්වය තුළ හඳුනා ගත හැකි ය.

ක්ෂුද්‍ර මූල්‍යකරණය යනු කුමක් ද?

අඩු ආදායම්ලාභී කණ්ඩායම්වල ශුභ සිද්ධිය උදෙසා ආර්ථික සංවර්ධන ප්‍රවේශයක් ලෙස ක්ෂුද්‍ර මූල්‍යකරණය ක්‍රමයෙන් පරිණාමය වී ඇත. අඩු ආදායම්ලාභී හා ස්වයං ආදායම්ලාභී කොටස්වලට මූල්‍ය සේවාවන් සැපයීම මෙමඟින් සිදුවේ. ඒ අනුව දිළිඳු බව අවම කිරීම සඳහා භාවිතා කළ හැකි මෙවලමක් ලෙස ක්ෂුද්‍ර මූල්‍යකරණය පෙන්වා දිය හැකි ය. කෙසේ වෙතත් ක්ෂුද්‍ර මූල්‍යකරණය රටේ පවතින ආර්ථික රටාව මෙන් ම ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය ආයතනයන්හි දැක්මට අනුව එකිනෙකට වෙනස් වන නිසා මේ පිළිබඳ නිශ්චිත නිර්වචනයක් ඉදිරිපත් කිරීම අපහසු ය. එහෙත් සරලව සලකන කල ක්ෂුද්‍ර මූල්‍යකරණය යනු ඉතුරුම් හා ණය සමඟ වන සේවාවක් ලෙස හැඳින්විය හැකි ය.

“විධිමත් මූල්‍ය ආයතන වෙත පහසුවෙන් ප්‍රවේශ විය නොහැකි අඩු ආදායම්ලාභී ප්‍රජාවගේ ආර්ථික හා සමාජ තත්ත්වය ඉහළ නැංවීමට උපකාරී වන අයුරින් සපයන කුඩා පරිමාණ මූල්‍ය සේවා ලෙස ක්ෂුද්‍ර මූල්‍යකරණය හැඳින්විය හැකි ය” (hasarallak.blogspot.com).

“A type of banking service that is provided to unemployed or low-income individuals or groups who would otherwise have no other means of gaining financial services. Ultimately, the goal of microfinance is to give low income people an opportunity to become self-sufficient by providing a means of saving money, borrowing money and insurance.” (www.investopedia.com).

ඇතැම් ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය ආයතන මූල්‍ය සේවා සැපයීමට අමතරව කුසලතා පුහුණුව, අලෙවිකරණය, සමාජ සේවා, සෞඛ්‍ය ආරක්ෂණය හා සාක්ෂරතා පුහුණුව ආදී ව්‍යවසාය සංවර්ධන සේවාවන් ද සපයයි. ඒ අනුව සරලව ක්ෂුද්‍ර මූල්‍යකරණය යනු බැංකුකරණය නොව සංවර්ධනය සඳහා වන උපකරණයක් ලෙස හඳුන්වා දිය හැකි ය.

ක්ෂුද්‍ර මූල්‍යකරණයේ ආරම්භය

විධිමත් මූල්‍ය ආයතනවලින් මූල්‍ය පහසුකම් ලබා ගත නොහැකි පුද්ගලයින්හට මූල්‍ය පහසුකම් සැපයීම ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය ආයතනවලින් සිදුවේ. මෙලෙස විධිමත් මූල්‍ය ආයතනවලින් සේවා ලබා ගැනීමට නොහැකි වීමට බලපාන ප්‍රධාන සාධක කිහිපයක් හඳුනා ගත හැකි ය. ඒවා නම් විධිමත් මූල්‍ය ආයතනවල පවත්නා නීතිරීති, දුරස්තභාවය, අඩු මූල්‍ය සාක්ෂරතාව, අන්‍යන්‍යතාව තහවුරු කිරීමේ ගැටලු ආදිය පෙන්වා දිය හැකි ය.

මෙම හේතූන් මත ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය යන සංකල්පය ඇති වීම දක්නට ලැබේ. ඒ අනුව (Microfinancing) නූතන ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය ක්‍රමයේ නව නැඹුරුකම් ඇති කලේ මහාචාර්ය මොහොමඩ් යුනුස් විසිනි. ඔහු 1976 දී බංගලාදේශයේ ග්‍රාමීන් බැංකුව පිහිටුවන්නේ දිළිඳු කමින් පීඩා විඳින එහෙත් යම්කිසි ආදායම් උත්පාදනයක් කිරීමේ හැකියාවක් ඇති ජනතාව වෙත ලිහිල් සුරැකුම් යටතේ ණය ලබාදීමේ වැඩපිළිවෙලක් ලෙසිනි.

මෙලෙස ආරම්භ වූ ක්ෂුද්‍ර මූල්‍යකරණය බොහෝ දෙනෙකු දුටුවේ ආධාර මුදල් ලබා දීමක් ලෙසට යි. එහෙත් එය අනෙකුත් ණය මුදල්වලට වඩා ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය වෙනස් වන්නේ එම මූල්‍ය පහසුකම් මඟින් එය ලබා ගන්නා ජනතාවගේ ආර්ථික තත්ත්වය මෙන් ම සමාජ තත්ත්වය ද ඉහළ නැංවීම අරමුණු කරන නිසා ය.

ග්‍රාමීන් බැංකුවේ නිර්මාතෘ වන ආර්ථිකවිද්‍යා මහාචාර්ය මොහොමඩ් යුනුස් වෙත ඔහුගේ උත්සාහය වෙනුවෙන් 2006 දී නොබෙල් සාම ත්‍යාගය පිරිනැමීමට නොබෙල් කමිටුව තීරණය කරන ලදී. මොහොමඩ් යුනුස් බංගලාදේශයේ පමණක් නොව තවත් බොහෝ රටවල් වල දැන ලක්ෂ ගණන් ජනතාව වෙනුවෙන් සේවය කිරීමට සමත් වී ඇත (www.microfinanceinfo.com)

ශ්‍රී ලංකාවේ ක්ෂුද්‍ර මූල්‍යකරණයේ ආරම්භය හා විකාශනය

ශ්‍රී ලංකාවේ ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය ව්‍යාපාරයේ ඉතිහාසය දෙස අවධානය යොමු කිරීමේ දී එහි ආරම්භය 1906 දී සිදු වූ බව හඳුනා ගත හැකි ය. ඒ බ්‍රිතාන්‍ය යටත් විජිත පාලන සමයේදී ය. මෙම වර්ෂයේ දී බ්‍රිතාන්‍ය අධිරාජ්‍ය පරිපාලනය විසින් සමූපාකාර ආඥාපනත යටතේ සකසුරුවම් හා ණය සමූපාකාර සමිති (TCCSs) ස්ථාපිත කිරීම සිදු කළ අතර, එය ශ්‍රී ලංකාවට හඳුන්වා දුන් මුල් ම ණය සමූපාකාර සමිතිය යි. මෙයට යෙදවුම් සම්පාදනයේ සිට නිෂ්පාදන බෙදා හැරීම දක්වා කාර්යයන් ඇතුළත් වූ නමුදු 20 වන සියවසේ මුල් දශක කිහිපය තුළ මෙම සමිති මඟින් පුළුල් කාර්යයභාරයක් ඉටු නොවුණි. 1940 දී පාරිභෝගික සමූපාකාර සමිති හඳුන්වා දී 1950 දී නම වෙනස් කළ විවිධ සේවා සමූපාකාර සමිති (MPCSs) හෙවත් බහු කාර්ය සමූපාකාර විසින් මෙම කාර්යයභාරය පවරා ගන්නා ලදී. 1970 අවසාන භාගයේ දී සකසුරුවම් හා ණය සමූපාකාර ජාලය දුර්වල වන්නටත් පිරිහීමටත් පත් විය. එම අවස්ථාවේ මෙම ව්‍යාපාරය ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීමේ කාර්යයභාරය ආචාර්ය පී.ඒ. කිරිවන්දෙණිය මහතා විසින් සිදු කරන ලදී. ඒ අනුව සඤ්ජ නම් නව නාමය යටතේ සකසුරුවම් හා ණය සමූපාකාර සමිති ප්‍රතිසංවිධානය කෙරුණි. මෙය සමූපාකාර සංවර්ධන දෙපාර්තමේන්තුවේ සීමා යටතේ ක්‍රියාත්මක වූ අතර මීට සමගාමීව එම සීමා යටතේ විවිධ සේවා සමූපාකාර සමිති හා ඒවායේ ආර්ථික අංශය වන සමූපාකාර ග්‍රාමීය බැංකු ද ක්‍රියාත්මක කෙරුණි.

1985 දී රජය විසින් පාර්ලිමේන්තු පනතක් මගින් උතුරු හා නැගෙනහිර පළාත් හැර අනෙකුත් සියලු දිස්ත්‍රික්ක ආවරණය වන පරිදි ප්‍රාදේශීය ග්‍රාමීය සංවර්ධන බැංකු 17ක් පිහිටුවන ලදී. වාණිජ බැංකු මගින් මූල්‍ය සේවා සපයා ගැනීමට අපොහොසත් වූ කුඩා හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායකයන් කලා ළඟා වීම මෙම ආයතනයට පවරන ලද කාර්යයභාරය විය. කෙසේ වෙතත් මෙහි යම් යම් සීමා පැවතීම මත 1998 - 1999 කාල සීමාව තුළ සැලකිය යුතු ප්‍රතිව්‍යුහකරණයක් හා නැවත ප්‍රාග්ධන සම්පාදනයක් හරහා ප්‍රාදේශීය ග්‍රාමීය සංවර්ධන බැංකු ඒකාබද්ධ කිරීමෙන් ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන බැංකු (RDBs) 6 ක් ලෙස ප්‍රතිස්ථාපිත කෙරුණි. 1980 අග භාගය සහ 1990 දශකය තුළ විවිධ දේශීය හා ජාත්‍යන්තර රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන ක්ෂුද්‍රමූල්‍යකරණයට අවතීරණ වීමක් දක්නට ලැබුණු අතර බොහෝ රාජ්‍ය නොවන සංවිධානවල ක්ෂුද්‍රමූල්‍ය ආයතන ආරම්භයේ දී ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම් ක්‍රියාත්මක කළේ වෙනත් සමාජ හා ප්‍රජා සංවර්ධන ක්‍රියාකාරකම් හා ඒකාබද්ධව ය.

ජන සවිය වැඩසටහන වෙනුවට 1995 දී හඳුන්වා දුන් සමෘද්ධි සංවර්ධන වැඩසටහනෙහි ඉතිරිකිරීම් හා ණය අංශයක් ඇති අතර එය ක්‍රියාත්මක වන්නේ සාමාජිකයන් හිමිකරුවන් වන සමෘද්ධි බැංකු සමිති 1038 ක ජාලයක් හරහා ය. මෙය විශාල ම වැඩසටහන ද වෙයි. 2004 දී මෙරටට බලපෑ සුනාමි ව්‍යසනයේ දී විදේශයෙන් ලද ආධාර බොහොමයක් ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය ආයතන ඔස්සේ ක්‍රියාත්මක වූ අතර සමහර ආයතන ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය සේවාවන් ද ඇතුළත් වූ බහු ආංශික ජීවනෝපාය වැඩසටහන් සඳහා ආධාර ලබා දීම ද සිදු විය. 'මහින්ද චින්තනය' වැඩසටහන ඔස්සේ දස වසරක ප්‍රවේශයට අනුව ශ්‍රී ලංකාවේ ක්ෂුද්‍රමූල්‍ය සේවා සැපයුමෙන් 65% ක් රජය හරහා ක්‍රියාත්මක වේ. මෑතක දී නැගී එන ප්‍රවණතාවක් ලෙස ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය ව්‍යාපාරය තුළ වාණිජ බැංකු හා ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගම් ද ප්‍රවේශ වීමක් දක්නට ලැබේ.

ශ්‍රී ලංකාවට බ්‍රිතාන්‍ය පාලන සමයේ දී ද්විත්ව ආර්ථික රටාවක් උරුම වූ බව නොරහසකි. ඒ යටතේ සාම්ප්‍රදායික යැපුම් කෘෂිකාර්මික (වී හා අනෙකුත් බෝග) ආර්ථික රටාවක් සමග ම වාණිජ ආර්ථික අංශයන් (තේ, රබර්, පොල් ආශ්‍රිත වගා) ආර්ථිකය තුළ ස්ථාපිත විය. මේ වකවානුවේ දී පාලකයන්ගේ පූර්ණ අවධානය යොමු වූයේ මහා පරිමාණ වාණිජ ආර්ථික කෙරෙහි ය. ඒ අනුව මහා පරිමාණ ව්‍යවසායකයන් සඳහා විශේෂ අනුග්‍රහය නොමදව ලැබුණි. කෙසේ වෙතත් සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායකයින් කෙරෙහි දැක්වූ අවධානය ඉතා අවම ය.

1989 වර්ෂයේ දී ශ්‍රී ලංකා ව්‍යාපාර සංවර්ධන මධ්‍යස්ථානය (SLBDC) මගින් ඉදිරිපත් කර ඇති වාර්තාව මගින් කුඩා ව්‍යාපාර ක්ෂේත්‍රයේ බිඳ වැටීම බහුල බවත් ඒවාට හේතු වූ කරුණු කිහිපයක් පිළිබඳවත් ඉදිරිපත් කර ඇත. එනම්, අලෙවි ක්ෂේත්‍රය, තාක්ෂණික හා නිෂ්පාදන ක්ෂේත්‍රය, මූල්‍ය ක්ෂේත්‍රය හා කළමනාකරණ ක්ෂේත්‍රය ආශ්‍රිත ගැටලු වේ.

මෙම හේතූන් මත ඔවුන්ගේ වෙළෙඳපොළ රැඳීයාව ඉතාමත් ම කෙටි කාලීන ස්වරූපයක් ගන්නා බව හඳුනා ගත හැකි ය. එමෙන් ම ඔවුන් තුළ වූ ව්‍යවසායකත්ව හැකියාව ඉතාමත් පහළ මට්ටමක පවතී. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස සමාජයේ විරැකියාව හෙවත් සේවා විසුක්කිය ඉහළ යාමක් පවතී.

විරැකියාව ඉහළ යාමක් සමග ම ඔවුන්ගේ ණය ගැනීම් වැඩි වීම තුළින් අධික ණය බරකින් පෙළීම සිදුවේ. ඒ අනුව දරිද්‍රතාව ඉහළ යාම ද, උෟණ සංවර්ධනයක් ඇති වීම

ද සිදුවේ. ක්ෂුද්‍රමූල්‍යකරණය මඟින් වැරදි ආකාරයේ මූල්‍ය කළමනාකරණයන්, මූල්‍ය ආයතනවලින් ප්‍රමාණවත් මූල්‍ය පහසුකම් ලබා ගැනීමට නොහැකි වීමත්, පවතින මූල්‍ය සම්පත්වලින් විධිමත් ආකාරයට ප්‍රයෝජන ගැනීමේ නොහැකියාවත්, මෙන් ම ප්‍රමාණවත් මූල්‍ය ශක්තියක් නොමැතිවීමත් ආදී වූ ඔවුන් සතු මූල්‍ය ගැටලුවලට විසඳුම් දීම සිදුවේ. මෙලෙස ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය සේවාවලාභීන් ලෙස සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායකයින්, ගෘහස්ථ හා ස්වයං රැකියාවල නියලෙන්නන් පෙන්වා දී හැකි ය. මොවුන් නාගරික හා ග්‍රාමීය ප්‍රදේශවල වෙසෙන අඩු ආදායම්ලාභී ව්‍යවසායකයින් බව හඳුනා ගත හැකි ය.

විධිමත් මූල්‍ය ක්ෂේත්‍රයේ ආයතන ලෙස ගැනෙන බලපත්‍රලාභී රාජ්‍ය හා පෞද්ගලික වාණිජ බැංකු, ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන බැංකු, මූල්‍ය හා කල්බදු ආයතනවල ගනුදෙනුකරුවන් අතරින් බහුතරය පිරිමින් වේ. එය ප්‍රතිශතයක් ලෙස 61% - 68% වේ. සමෘද්ධි බැංකු සමිති, සකසුරුවම් හා ණය සමූපාකාර සමිති, රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන ආදියේ ගනුදෙනුකරුවන් බහුතරය කාන්තා පාර්ශවය යි. එය ප්‍රතිශතයක් ලෙස 60% - 67% වේ. සමෘද්ධි බැංකු, සකසුරුවම් හා ණය සමූපාකාර සමිති, රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන ආදිය සලකනුයේ ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය ආයතන ලෙස ය. මේ අනුව තහවුරු වනුයේ ශ්‍රී ලංකාවේ ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය සේවාවලාභීන්ගෙන් වැඩි ප්‍රතිශතයක් කාන්තා සේවාවලාභීන් බව ය.

ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය ආයතන ණය සේවා සපයනු ලබන අතර ඊට අමතරව ඉතුරුම්, රක්ෂණ හා ගෙවීම් සේවා ඇතුළත් අනෙකුත් මූල්‍ය සේවාවන් ද සපයයි. එමෙන් ම ඇතැම් උපදේශන සේවාවන් ද සපයයි. ශ්‍රී ලංකාවේ ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය ක්ෂේත්‍රය විවිධ නීති සම්පාදනය මඟින් අධිකෂණය වෙමින් අධිකෂණය සිදු කරන ආයතන රැසක් මඟින් පාලනය වේ. ශ්‍රී ලංකාවේ ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය ක්ෂේත්‍රය විවිධත්වයෙන් යුතු ආයතන ගණනාවකින් සැදුම්ලද්දකි. ඒවානම් ඉතුරුම් සමාගම්, සීටිටු ක්‍රම, ණය දෙන සමිති, මරණාධාර හා සුභසාධන සමිති, ඇතුළු ඉතිරිකිරීමේ හා ණය දෙන සමිති සමාගම් යනාදියයි. මෙම ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය අංශය පහත පරිදි පුළුල් වශයෙන් කාණ්ඩ කළ හැකි ය.

- ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන බැංකු හා අනෙකුත් විශේෂිත බැංකු
- සමූපාකාර ග්‍රාමීය බැංකු හා වෙනත් සමූපාකාර
- සකසුරුවම් හා ණය සමූපාකාර සමිති (සණස සමිති)
- සමෘද්ධි බැංකු සමිති
- රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන වල ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය ආයතන
- වෙනත් මූල්‍ය ආයතන (ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය සේවා සපයන වාණිජ බැංකු, ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගම්)

මෙලෙස දේශීය හා ජාත්‍යන්තර රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන විශාල සංඛ්‍යාවක් ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය කටයුතුවල නිරත වී සිටිති. රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන ලියාපදිංචි පෞද්ගලික සමාගම් ලෙස ලියාපදිංචි වී ඇත. ඔවුන් සතුව ලදුපත් ඇති අතර තම ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය කටයුතු කිසිදු නිශ්චිත රෙගුලාසියක් මඟින් පාලනය නොවේ.

ශ්‍රී ලංකාවේ ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය අංශය, ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය ආයතනවල විශාලත්වය, කටයුතු කරන ආකාරය, කටයුතු කරන ප්‍රදේශ, යොදාගනු ලබන උපාය මාර්ග, ආයතන ව්‍යුහය හා

අරමුදල් සම්පාදනය සඳහා යොදා ගෙන ඇති ක්‍රමවේදය අනුව ප්‍රමාණයෙන් එකිනෙකට වෙනස් වූ ආයතන විශාල සංඛ්‍යාවකින් සමන්විත වේ. නෛතික තත්ත්වය අනුව මෙම ආයතන විවිධ ව්‍යවස්ථාපිත නීතිමය තත්ත්වයන් යටතේ එනම් මුදල් සමාගම් පනත, කල්බදු මූල්‍යකරණ පනත, සමූපාකාර සමිති පනත, ශ්‍රී ලංකා සමෘද්ධි අධිකාරී පනත, කෘෂි සංවර්ධන පනත, සමාගම් පනත් හා ස්වේච්ඡා සමාජ සේවා සංවිධාන (ලියාපදිංචි හා අධීක්ෂණ) පනත ආදී පනත් යටතේ ලියාපදිංචි වී ඇත.

ශ්‍රී ලංකාවේ ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය ආයතනයන්හි වර්තමාන ක්‍රියාකාරීත්වය දෙස අවධානය යොමු කිරීමේ දී ඔවුන්ගේ මූලික අරමුණ වන්නේ අඩු ආදායම්ලාභී ගෘහ ඒකකවල තත්ත්වය වැඩිදියුණු කිරීම යි. ඒ සඳහා 2013 වසර තුළ දී ව්‍යාපෘති රැසක් ක්‍රියාත්මක කෙරිණි. “ජීවනෝපාය සංවර්ධන වැඩසටහන යටතේ සමෘද්ධි අදිකාරිය විසින් ස්වයං රැකියාවල නියුතු සමෘද්ධි ප්‍රතිලාභීන්ගේ සහ අඩු ආදායම්ලාභී ගෘහ ඒකකවල ජීවන තත්ත්වය ඉහළ දැමීම සඳහා විවිධ ප්‍රතිලාභ ලබා දෙන ලදී. 2013 දී සමෘද්ධි සහනාධර වැඩසටහන සඳහා වෙන් කළ මුදල රුපියල් බිලියන 14.2ක් වූ අතර, පවුල් මිලියන 1.5කට ඒ යටතේ ප්‍රතිලාභ හිමි විය” (ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව, 2013).

“2014 වසර ආරම්භයේ දී ශ්‍රී ලංකා සමෘද්ධිය, දක්ෂිණ සංවර්ධන අධිකාරිය හා උඩරට සංවර්ධන අධිකාරිය ඒකාබද්ධ කිරීමෙන් දිවිනැගුම සංවර්ධන දෙපාර්තමේන්තුව පිහිටවනු ලැබී ය. අඩු ආදායම්ලාභීන්ගේ ජීවන තත්ත්වය උසස් කිරීම සඳහා ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය පහසුකම් සැලසීම, භෞතික හා සමාජ යටිතල පහසුකම් සංවර්ධනය සහ මානව ප්‍රාග්ධනය සංවර්ධනය කිරීම තුළින් දිළිඳුකම පිටුදැකීම, ආහාර සුරක්ෂිතාව සහ පුද්ගල සවිබලගැන්වීම ඉලක්ක කරගත් සංවර්ධන කටයුතු ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා ආයතනික ව්‍යුහයේ ශක්තිමත්භාවය ඉහළ නැංවීම මෙමඟින් අපේක්ෂා කෙරේ. එබැවින් දිවිනැගුම ප්‍රජා මූලික සංවිධාන පිහිටුවීම මඟින් ජාතික සංවර්ධන ක්‍රියාවලිය සඳහා ප්‍රජා මට්ටමින් ජනතාව රැස් කිරීම සිදුකරනු ඇති අතර, එමඟින් ප්‍රාදේශීය, දිස්ත්‍රික් හා ජාතික මට්ටමේ සහයෝගීතා ජාල නිර්මාණය කෙරෙනු ඇත. මහින්ද වින්තනයට අනුව ශ්‍රී ලංකාවේ දිළිඳුකම අඩු කිරීමේ දැක්මෙන් යුතුව පුද්ගලයන් මිලියන පහකට පමණ ප්‍රතිලාභ සලසමින් පවුල් මිලියන 1.8 ක ජීවන තත්ත්වය උසස් කිරීම මෙම දෙපාර්තමේන්තුවේ අරමුණ වේ” (ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව, 2013)

ක්ෂුද්‍ර මූල්‍යකරණයේ අභියෝග

මෙලෙස ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය ආයතනයන් ක්‍රියාත්මක වීමේ දී මුහුණපෑමට සිදු වන අභියෝග ද රැසකි. එම අභියෝගයන් ණය අවදානම්, වෙළෙඳ පොළ අවදානම්, මෙහෙයුම් අවදානම් සහ උපායමාර්ගික අවදානම් ලෙස පුළුල්ව හඳුනා ගත හැකි ය. මෙහි දී ණය අවදානම් හා වෙළෙඳ පොළ අවදානම් මූල්‍යමය ස්වභාවයක් ගන්නා අතර උපායමාර්ගික අවදානම් හා මෙහෙයුම් අවදානම් තුළ වංචා, ස්වභාවික විපත්, පද්ධති අසාථතක වීම් හා මානව දෝෂ අන්තර්ගත ය.

ණය අවදානම් ඇති වීමට ප්‍රධාන හේතුව වන්නේ අවශ්‍ය ඕනෑම මෙහොතක සේවාදායකයාට ණය ලබා දීමට සමත් වූව ද ණය ආපසු අයකර ගැනීම පිළිබඳ අවධානයක් නොවීමයි. ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය තුළ ණය ලබා දීමේ දී කිසිඳු ඇපයක් ලබා ගැනීමකින් තොරව අනාරක්ෂිතව ණය ගනුදෙනු සිදු වීම මෙයට ප්‍රධාන හේතුවයි. මෙහෙයුම් අවදානම් පිළිබඳ විමසීමේ දී මෙම අවදානම් සෘජු හෝ වක්‍ර ආකාරයට

ක්‍රියාත්මක වේ. දුර්වල අභ්‍යන්තර පාලනය, තාක්ෂණික දුර්වලතා, අඩු මානව සහ ව්‍යාපාරික ආචාර ධර්ම ආදිය සෘජු අවදානම් ලෙස ද ස්වාභාවික විපත්, ගිනි ගැනීම් ආදිය වක්‍ර අවදානම් ලෙසද හැඳින්විය හැකි ය. ඉහත අවදානම්වලට අමතරව ක්ෂුද්‍ර මූල්‍යකරණය තුළ හඳුනා ගත හැකි තවත් අභියෝග කිහිපයකි. එනම් දුර්වල තක්සේරුව, ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය සමග තවත් සමාජ කටයුතු මිශ්‍ර වීම, දිරි ගැන්වුණු කාර්යමණ්ඩලයක් නොවීම, ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය ආයතනයන්හි පවත්නා තරඟය සහ මුදල් ප්‍රවාහය වැරදි කළමනාකරණය ආදිය යි.

සමාලෝචනය

මහාචාර්ය මොහොමඩ් යුනුස් විසින් 1976 දී බංගලාදේශයේ ග්‍රාමීන් බැංකුව පිහිටුවීමත් සමග ආරම්භ වූ ක්ෂුද්‍ර මූල්‍යකරණය ක්‍රමයෙන් ශ්‍රී ලංකා ආර්ථිකය තුළට ඇතුළත් විය. ඒ අනුව 1906 දී ආරම්භ වූ ක්ෂුද්‍ර මූල්‍යයේ ක්‍රියාකාරීත්වය මඟින් කාන්තා බලගැන්වීම වැඩි වශයෙන් සිදු වන බැවින් මෙම සේවාවලාභීන්ගෙන් වැඩි ප්‍රතිශතයක් කාන්තාවන් ය. මෙහි ව්‍යාප්තිය දෙස බැලීමේ දී පැහැදිලි වන්නේ ග්‍රාමීය අංශයේ ක්‍රියාකාරීත්වය වැඩි බව ය. විවිධ අභියෝග හමුවේ ක්‍රියාත්මක වන ක්ෂුද්‍ර මූල්‍යකරණයේ ප්‍රතිඵල ලෙස මෙම වැඩසටහන් මඟින් ග්‍රාමීය දරිද්‍රතාව අඩු කර ගැනීමත්, සේවා නියුක්තිය ඉහළ නැංවීමත්, ප්‍රජා සහභාගීත්ව ක්‍රම ඔස්සේ ග්‍රාමීය සංවර්ධනය ඇති වන බවත් පෙන්වාදිය හැකි ය.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ

මදුරාවල, එන්. (2012) “දුප්පතුන් සඳහා තිරසාර බැංකුකරණය”, ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය අත්පොත, ආයතනික හා මූල්‍යමය දැක්ම, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව.

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව (2010), “වාර්ෂික වාර්තාව”, ඇම්.ඩී, ගුණසේන මුද්‍රණකරුවෝ, කොළඹ 12.

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව (2013), “වාර්ෂික වාර්තාව”, ඇම්.ඩී, ගුණසේන මුද්‍රණකරුවෝ, කොළඹ 12.

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව (2014), “වාර්ෂික වාර්තාව”, ඇම්.ඩී, ගුණසේන මුද්‍රණකරුවෝ, කොළඹ 12.

GTZ (2013), “ProMiS in collaboration with The Banking With The Poor Network”, ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය කර්මාන්තය පිළිබඳ වාර්තාව, ශ්‍රී ලංකාව.

Investopedia (2012), “microfinance”, <http://www.investopedia.com/terms/m/microfinance.asp>, viewed on 10 August 2015.

Hasarallak, “Microfiince” <http://hasarallak.blogspot.com//05/2014micro-finance.html>, viewed on 14 September 2015.

microfinanceinfo, “microfiince”, <http://www.microfinanceinfo.com/history-of-microfinance>, viewed on 12 September 2015.

ආර්ථිකවිද්‍යා
2015

Microfinance (2011), “*Microfinance in Sri Lanka Literature*”, http://www.microfinance.lk/microfinance_in_sri_lanka_literature.php, viewed on 12 September 2015.